

VOORWOORD

Historici en andere liefhebbers van het verleden klagen veelvuldig over het tanend historisch besef. De historicus H. Righart spreekt in het *Historisch Nieuwsblad* zelfs van de 'onthistorisering van de samenleving'. Tegelijkertijd is echter ook een grote interesse in het verleden waarneembaar: historische musea trekken miljoenen bezoekers, historische films en documentaires kunnen op grote belangstelling rekenen, het genre van de historische roman is nog steeds in ontwikkeling en in de architectuur duiken historiserende elementen als het fronton en de zuil weer op.

De geconstateerde belangstelling voor het verleden blijkt voornamelijk gericht te zijn op gebieden buiten de wetenschappelijke geschiedbeoefening. Dit vormde de aanleiding voor de redactie van *Groniek* om de omgang met het verleden en de historische beeldvorming buiten de academische wereld te onderzoeken. Hiervoor zijn vijf gebieden gekozen waar het verleden zichtbaar is of wordt gemaakt, te weten: het museum, de historisch gebouwde omgeving, het onderwijs, de historische roman en de media. De artikelen waarin deze onderwerpen worden besproken vormen de neerslag van het symposium 'Clio als publieke vrouw' dat gehouden werd op 18 december 1992, ter gelegenheid van het vijfde lustrum van *Groniek*.

In de eerste bijdrage van D. Carasso wordt de ontwikkeling van het historisch museum in Nederland geschetst. Carasso gaat daarbij in op de discussies over de functie van het historisch museum, die voornamelijk rond de eeuwwisseling werden gevoerd. Hieruit blijkt dat liefhebbers van het historisch museum moesten vechten om hun museum niet de uitstalkast van de afdankertjes van het kunstmuseum te laten worden. Daarnaast gaat Carasso in op de wijze waarop het tegenwoordige museum zijn historische bedoeling over kan brengen bij een afnemend historisch referentiekader van het publiek.

In een samenvatting van zijn lezing over architectuur en het verleden maakt A. van der Woud een einde aan de illusie dat het verleden vredig versteend is. Het behoud van de historisch gebouwde omgeving vereist een voortdurende inspanning van 'de dienaren van Clio'. Van der Woud wijdt verder uit over de omgang met het verleden binnen de verschillende architectonische stijlen. Hij neemt daarbij het heersende beeld onder vuur dat de postmodernistische architectuur alleen aandacht zou hebben voor de esthetische aspecten van het verleden. Bij het toepassen van stijlцитaten zouden de postmodernisten voorbij gaan aan de betekenis en de historische achtergrond van de geciteerde stijlen. Van der Woud brengt hiertegen in dat het postmodernisme juist een subtiele verhouding met het verleden heeft hersteld door een verbinding te leggen met de 'wetenschappelijke architectuur' uit de Renaissance, waarin het verleden werd onderzocht om richting te geven aan de eigentijdse architectuur.

In een artikel over het geschiedenisonderwijs vertelt B. Smulders over zijn ervaring met historische beeldvorming tijdens het schrijven van een Europees geschiedenisboek met elf historici uit de andere EG-landen. Hierbij maakten de

auteurs elkaar bewust van het nationalistische karakter van hun historische beeldvorming en zochten zij een manier om het nationale kader te ontstijgen. Zo poogden zij een werkelijk Europees geschiedenisboek te schrijven dat als hulpmiddel kan dienen bij de vorming van een Europese identiteit.

L. Wesseling beschrijft de ontwikkeling van de historische roman. Zij onderscheidt hierin drie fasen, waarin op verschillende wijze wordt omgegaan met het verleden. De klassieke roman toont de lezer de geschiedenis-in-de-maak, de modernistische variant beschrijft de geschiedschrijving-in-de-maak en de postmodernistische roman ontwerpt alternatieve versies van de geschiedenis. De postmodernistische roman verdraait historische feiten en zet daarmee de geschiedenis op zijn kop. Net als bij de postmoderne architectuur ligt hier echter, volgens Wesseling, geen volstrekte willekeur of onverschilligheid aan ten grondslag. De postmoderne historische roman heeft in wezen een politiek doel; hij wil aan groepen die tot nu toe altijd een eigen geschiedenis werd ontzegd, alsnog een hoofdrol in de geschiedenis bezorgen.

De laatste bijdrage aan het symposium komt van F. van Vree. Hij gaat in op de discussie over het gebruik van visuele media in de verbeelding van het verleden, omdat hij het idee heeft dat het historisch besef steeds visueler wordt. Naar zijn mening is dan ook niet het historisch besef in het geding, zoals Righart beweerde, maar zijn de uitingsvormen van dat besef veranderd. Historici moeten zich daarom gaan wijden aan een kritisch onderzoek "naar het geschreven en audiovisuele discours" om zodoende de gebreken van de huidige audiovisuele geschiedenis te ondervangen.

In het themagedeelte is voorts een interview met oud-redacteuren van *Groniek* opgenomen, waarin teruggeblikt wordt op vijftientig jaar *Groniek*. Het idealisme van de redacteuren, het bestaansrecht van het blad, de 'strijd' met het Instituut voor Geschiedenis, de sfeer, de inhoudelijke veranderingen, dat alles komt hierin ter sprake.

Het eerste artikel van het supplement sluit nauw aan bij het themagedeelte. In een interview met H. de Jong zet Frans Haks zijn visie uiteen op de presentatie van historische objecten in het nieuwe Groninger Museum. De tweede bijdrage, een artikel van P. Commandeur, geeft een beschrijving van de verveling als een sociaal-historisch verschijnsel. In de laatste bijdrage verdedigen J. Tollebeek en T. Verschaffel de gedachte dat de historische interesse -de bestudering van het verleden omwille van het verleden- een wezenlijke voorwaarde is voor goede geschiedschrijving.

Tot slot wil de redactie Liesbeth Coffeng, Firien Dubben, Arthur de Groot, Henk de Jong en Eric Jorink bedanken voor de organisatie van het symposium 'Clio als publieke vrouw'.

De redactie

De schuttersgalerij van het Amsterdams Historisch Museum